

ಕನ್ನಡ ರಾಜಕೀಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿವಾದದ ತಾತ್ವಿಕತೆಯ ನಿರೂಪಣೆ

ಡಾ. ಮೂಡಲಗಿರಿಯಯ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಐ.ಡಿ.ಎಸ್.ಬಿ. ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಲೇಜು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು.

Abstract:

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಗಾಂಧಿವಾದವು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಗಾಂಧಿ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರುಪುಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಯುವಕರನ್ನು ಗೊಂದಲಮಯವಾದ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗೆ ದೂಡುವುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾವು ತರುಣರು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಯ ನೇರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೇ ಉದ್ಧರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಗಾಂಧಿವಾದದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿವೆ.

Keywords: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಗಾಂಧಿವಾದ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ, ಸತ್ಯ-ಅಹಿಂಸೆ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಗಾಂಧಿವಾದದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮೂಲಕ; (1)ಗಾಂಧಿವಾದದ ಸ್ವೀಕೃತಿಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ರಾಜಕೀಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, (2) ಗಾಂಧಿವಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ರಾಜಕೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿಡಂಬನಾತ್ಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, (3) ಗಾಂಧಿವಾದವನ್ನು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳು (4) ಗಾಂಧಿವಾದವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸಲು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಗಾಂಧಿವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರುಪುಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಬರಹಗಾರರು ಗಾಂಧಿವಾದವನ್ನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಆದರ್ಶ ತತ್ವವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ದೇಶಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತಾಳುವ ಯಾವ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರಾಗುವ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರೇರಿತ ತತ್ವಗಳು. ಹೋರಾಟದ ಕರೆ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ

Please cite this article as: ಮೂಡಲಗಿರಿಯಯ್ಯ. (2023). ಕನ್ನಡ ರಾಜಕೀಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿವಾದದ ತಾತ್ವಿಕತೆಯ ನಿರೂಪಣೆ. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ನೋವೇಟಿವ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 2(1), 65-72.

ಹಂಬಲಿಸುವ ಮನೋಧರ್ಮದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಕಾಲಘಟ್ಟವು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಕಾಲ. ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿವಾದವು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಗಾಂಧಿವಾದವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕವಾದ ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಬರಹಗಾರರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರು ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾರಂತರು 'ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮೊದಲ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಂದಿನ ಕಾಲ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಿ' (1942) ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಬರೆದಿದ್ದು. ಕಾರಂತರು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ 1921ರಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಕುಂದಾಪುರ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಶಿರಸಿ, ಸಿದ್ದಾಪುರ ಜನರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮುಂದಾಳತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೂರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯು ಇದರ ಕಥಾವಸ್ತುವಾಗಿದೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೊಟ್ಟ ಕರೆಗೆ ಸದಾನಂದ, ಸಖಾರಾಮ ಹಾಗೂ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಮೂವರು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಜನರನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಜನತೆಯನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಪಣ ತೋಡುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮಗಳ ಉದ್ಧಾರ ದೇಶದ ಉದ್ಧಾರ ಎಂಬ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸ್ವದೇಶೀಯತೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಧಾರದ

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಈ ಮೂವರು ದುಡಿಯಲು ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಗಾಂಧಿವಾದದ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದೆ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಗಾಂಧಿವಾದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಆದರೆ ಒಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಮಕ್ಕಳು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಚಂದವಲ್ಲ ಎಂದು ಅರಿತಾಗ ನಿರಾಶನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗದೆ ಪ್ರಗತಿಪರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

'ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಘಟನೆಗಳು ನಾಡಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ದುಡಿಯುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಗಾಂಧೀವಾದದ ಆಶಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ರೂಪುತಾಳುತ್ತವೆ. ಜನಾಂಗದ ಉಳಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಜಾಗೃತಿಗೊಳಿಸಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಔದಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉರಳು ಬಿಗಿಯುವಂತೆ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗಾಂಧಿವಾದದ ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವ ಪರಿಪಾಲಕರಂತೆ ಹೋರಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಂಬಿ ಕೆಡುವುದು, ದಯಾನಂದ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಚಿತ್ರಣವೂ ಅಷ್ಟೆ ಕರುಣಾಜನಕವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. 1933ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚಳುವಳಿಯ ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರವಾದ ನಾಗೇನಹಳ್ಳಿಯಂತೂ ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. 1942ರ ಚಳುವಳಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಈ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮುಖ್ಯರಲ್ಲ. ಆ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ವ ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯ ಅನ್ನುವ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಮಣಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರಾದ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಮಾನಸಿಕ

ತುಡಿತವನ್ನು ಕಾರಂತರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರ 'ಮೆರವಣಿಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಕೂಡ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಯಂತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಹೋರಾಟದ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. 1942ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಭಾರತೀಯರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕಿನ ವ್ಯವಹಾರ, ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕರ ಸಂಬಂಧ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು ಮೇಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಬಂಧ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಬಂಧ ಮೇಕಾಲೆ ಅಂದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾದರಿ ನೀಡಿದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಜೀವನದ ಜ್ವಲಂತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆಧುನಿಕ ಜೀವನ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಪರಂಪರಾಗತ ಜಾತಿ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

'ಮೆರವಣಿಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಪತನವಾಗಿ, ಬದುಕು ಎನ್ನುವುದು ಕೆಲವೊಬ್ಬರ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಿಲ್ಲದ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಂತರಿಕ ಗೊಂದಲದ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಗಾಂಧಿ ಅವರ ಆದರ್ಶದ ಕಲ್ಪನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಈ ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

'ಮೆರವಣಿಗೆ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿವಾದವು ಒಂದು ಆದರ್ಶ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಬರಹಗಾರರು ಕೊನೆಗೆ ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಗಾಂಧಿವಾದವನ್ನು ಆದರ್ಶ ತತ್ವದಂತೆ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಗೊರೂರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ

ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿವಾದವು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಜೊತೆಗೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸ್ವರೂಪ, ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ದೇಶೀಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

'ಕಾನೂನು ಹೆಗ್ಗಡತಿಯ ಹೂವಯ್ಯ ನಗರದಿಂದ ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದು ಸಹ ಗಾಂಧಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. 'ಮೆರವಣಿಗೆ'ಯ ನಾಯಕನು ನಗರ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬದುಕಿನ ಬವಣೆ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಆಧುನಿಕ ನಗರದಿಂದ ವಾಪಸ್ಸಾಗುವುದು ಸಹ ಗಾಂಧಿ ಕೊಟ್ಟ ಕರೆಯ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಸ್ವರಾಜ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವಕರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಗಾಂಧಿ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಗಾಂಧಿವಾದದ ಆಶಯವನ್ನು 'ಮೆರವಣಿಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರಂತರ 'ಜೀದಾರ್ಯ ಉರುಳಲ್ಲಿ' ಮತ್ತು ಗೊರೂರು ಅವರ 'ಮೆರವಣಿಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಗಾಂಧಿವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿತ ಮೌಲ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟದ ರೂಪುರೇಷೆಗಳನ್ನು ಗಾಂಧಿವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಅನಕೃ ಅವರ 'ಅಮರ ಆಗಸ್ಟ್' (1950) 1942ರ ಮಹಾ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೃತಿ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿವಾದ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್ವಾದದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ತಾತ್ವಿಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ ಆಶಾದಾಯಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾಣಲಾರದು. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಇಬ್ಬರು ಗೆಳೆಯರ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು ಗಾಂಧಿ ಪ್ರೇರಿತ ಪಾತ್ರಗಳಾದರೂ ಗಾಂಧಿವಾದವನ್ನು

ಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾದ ಹೋರಾಟಗಾರರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಗಾಂಧಿ ಭಾಷಣ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟದ ಗೀತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುವಂತೆ ಅನಕೃ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಬರಹಗಾರರಾದ ಅನಕೃ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಮಾಜ ಅಭಿಮುಖಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

‘ಅಮರ ಆಗಸ್ಟ್’ 1942ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹೋರಾಟದ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮುದಾಯದ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಉದ್ದೇಶ ಮಾತ್ರ ಯುವಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವರೂಪದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವಂತಹ ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಯುವಕರನ್ನು ಗೊಂದಲಮಯವಾದ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗೆ ದೂಡುವುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾವು ಬಿಸಿ ಭಾವನೆಗಳೇ ಉತ್ಸುಕ ತರುಣರಿಗೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿಯ ನೇರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೇ ಉದ್ಧರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಗಾಂಧಿವಾದದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ.

ತರಾಸು ಅವರ ‘ರಕ್ತಪರ್ಣಿ’ ಕಾದಂಬರಿಯು 1942ರ ಆಗಸ್ಟ್‌ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹೋರಾಟದ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಂಬಲವನ್ನು ಹೊತ್ತ ತರುಣನೊಬ್ಬ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯೇ ಬದಲಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧಿವಾದದ ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಭಾಷೆಯಾದ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಕಾರಗೊಳಿಸುವ ಆಶಯವಿದೆ. ಗಾಂಧಿವಾದಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿತಗೊಂಡ ನಾಯಕ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹೋರಾಟದ ಮೂಲಕ ಅಸಂಘಟಿತ

ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾಯಕ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ವಿಫಲತೆಯ ಮೂಲಕ ತಟಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪುವಂತೆ ಲೇಖಕರು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟದ ಮೌಲ್ಯಾತ್ಮಕ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟ ಬಿಳುಪುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಂಧಿ ಯುವಕರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧೋರಣೆ ಕುರಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲ ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. 1946ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಅವರ “ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು” ಕಾದಂಬರಿ ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿಯ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಶಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೃತಿ. ಗಾಂಧಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ವಿಶ್ವನಾಥ - ಹೇಮಾ ಆಗಸ್ಟ್ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಭಾಗತ್ವದ ದೂರು ಹೊತ್ತವರು. ಅಂದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಪಾತ್ರಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಜವಾದ ಭೂಗತ ಕ್ರಾಂತಿವೀರನ ಆದೇಶದಂತೆ ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಗಾಂಧಿವಾದದ ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾದ ಅಹಿಂಸೆ ಈ ಹೋರಾಟಗಾರರಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಗಾಂಧಿವಾದದ ಸೋಲಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧಿಯ ಅಹಿಂಸೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಆಶಯ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಯುವಕ ಯುವತಿಯರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಇಳಿಸದೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತದ ಹುಚ್ಚು ಪಥಕ್ಕೊ ಎಳೆಯದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಯಮದಿಂದ ದೇಶ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ

ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಲೇಖಕರು ತಂದು ಗಾಂಧಿವಾದವನ್ನು ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪಾಸ್ತವಿಕತೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲದ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಆಕ್ರಮಣಶಾಲಿ ಮನೋಭಾವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಶಿಥಿಲಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಅನ್ನುವ ಮನೋಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ. 'ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯತೆ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಾಜಕೀಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿರವರ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಡೆಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ವರ್ಗ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವು ನಿಕಟವಾಗಿ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತಹವುಗಳು. 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಡೆಗೆ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಘೋಷಣೆಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾದ ಬಾಲಕ ಶೇಖರ ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ತರುಣ ಭಾಷಣವನ್ನಾಲಿಸುವ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ

ರಾಜನ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನಿಂದ ಕಮ್ಯುನಿಸಂನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪರಿಚಯ ಶೇಖರನಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಜನ ಮೂಲಕ ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಂದಿಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಬರಹಗಾರರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಕಮ್ಯುನಿಸಂನ ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಹೀನ ಎಂಬ ದೇಶಿ ನೆಲೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಮತವಾದವೂ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಲುವು ಶೇಖರನಲ್ಲಿ ಹರಳುಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದರೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದೂ 'ಬಿಳಿಯ ಸಾಹೇಬರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಸಾಹೇಬ್‌ಗಳು. ಕರಿಯ ಮೇಮ್‌ಸಾಬ್‌ಗಳು' ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ ಸಮಾಜವಾದವು ಶೇಖರನಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ ಅವರ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಡೆಗೆ' ಮತ್ತು 'ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಧಿಕಾರದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸರಳೀಕರಿಸುವ ಈ ನಿಲುವು; ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಲೇಖಕರೋಬ್ಬರ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿವೆ. ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡರೂ ಗಾಂಧೀವಾದವನ್ನು ಆದರ್ಶ ತತ್ವವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿರಾಕರಣೆಯಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಂಧ ಮುಕ್ತತೆಯ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣರಾಯರ 'ಸಿದ್ಧಚಕ್ರೆ' ಕಾದಂಬರಿ 1942ರ ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿ, 1945ರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧವು ಶಿರುಗುಪ್ಪಿಯಂತಹ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ

ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿರುಗುಪ್ಪಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಂತಹ ಒಬ್ಬ ರೈತಾಪಿ ಕೂಲಿಯಾಳು ಮುಂದೆ ಹೊಲದೊಡೆಯನಾಗಿ, ಊರಿನ ಸರಪಂಚರಿಂದ ಮನ್ನಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ಧ್ವಜಾರೋಹಣ ಮಾಡುವ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಗಾಂಧಿವಾದ ಬರಹಗಾರರಾದ ಮಿರ್ಜಿಯವರು ಗಾಂಧಿವಾದದ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯ, ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾಯಿದೆ, ಟೆನನ್ನಿ ಕಾಯಿದೆ ಮೊದಲಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

‘ರಾಷ್ಟ್ರ ಪುರುಷ’ ಕಾದಂಬರಿ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಮೂರು ಮಹಾ ಆಂದೋಲನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ, ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿರಪೇಕ್ಷಿತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು ಗಾಂಧಿವಾದದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಸೆರೆಮನೆವಾಸ, ಭೂಗತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ನಾಯಕ ಅಜಿತನ ಆದರ್ಶ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರೇಮವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಯುವಕನಾಗಿ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರೇರಿತ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪುಟಿದಿದ್ದ ಪ್ರಜಾಶಕ್ತಿಯು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕುವ ತನಕ 1920, 1930, 1940, 1942ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿವಿಧ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಾಂಧಿ, ಸಿ.ಆರ್ ದಾಸ್, ನೆಹರು, ಬೋಸ್, ಸರದಾರ್ ಪಟೇಲ್, ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಆಜಾದ್ ಮತ್ತು ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು ಮಂತಾದವರ ಚಿಂತನೆ

ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳ ಪ್ರಖರತೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಅಜಿತ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ಪ್ರತಿ ಸರಕಾರ’ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಂಧೀವಾದದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲ ನೆಲೆಯಾದ ದೇಶೀಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಪ್ರತಿ ಸರಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಸತಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ವಿವಿಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಸುಬ್ಬರಾಯರ ಮಗ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ ಜನನಿ ಜನ್ಮ ಭೂಮಿಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಗದಪಿಗಿರಿಯಸಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಪ್ರತಿಸರ್ಕಾರದ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖನಾಯಕನಾಗಿ ವಸಂತ, ಸುಮಿತ್ರಾ ಮೊದಲಾದವರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಸರಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಗಾಂಧಿವಾದಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣರಾಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಗಾಂಧಿವಾದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅವರ ಕೊನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ ‘ಭಸ್ಮಾಸುರ’ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಹಿಂಸಾವಾದಿ ಗಾಂಧಿ ಅಸುನೀಗಿದ ಮಹಾದುರಂತದ ನಂತರ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಭಸ್ಮಾಸುರ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗರ ಬಗ್ಗೆ ಟೀಕಾತ್ಮಕ ದೋರಣೆಯನ್ನು ಸಹ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆ ಕರಾಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು

“ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣ ಕಲ್ಪಿತ ಪಾತ್ರವಾದ ಭಸ್ಮಾಸುರ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ತಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದು ನಾವೇ ಬಿಡುಗಡೆ ಕಾರಣರಾದ ವೀರರೆಂದು; ಜನತೆಯಲ್ಲಿನ ಗಾಂಧಿನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಸ್ಮಾಸುರರಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದರು” ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುಗಳ ಅವರ ‘ಕಾರಣ ಪುರುಷ’ ಮತ್ತು ‘ಅನ್ನ’ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದ ಗಾಂಧಿಯುಗದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದವುಗಳು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತರುಣ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾವಾವೇಶ, ದೇಶಪ್ರೇಮ, ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಅಭಿಮಾನ, ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುವ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತ ಅನುಕಂಪ, ಆತಂಕಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ‘ಅನ್ನ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತ ಜನರ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರುಗಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಹಿತವನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ದೇಶಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟ ಯುವಕನೊಬ್ಬನ ದುರಂತ ಬಾಳಿನ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿದೆ.

‘ಕಾರಣ ಪುರುಷ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಬಡತನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಾಂಧಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿಗೊಂಡು ಆದರ್ಶಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ‘ಕಾರಣ ಪುರುಷ’ದ ಶಾಮಣ್ಣ, ‘ಅನ್ನ’ದ ಅಮೃತ ಇಬ್ಬರೂ ಏಕ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಆದರ್ಶ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಆಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಖಚಿತವಾದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯೂ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದೇಶೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ

ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಕ್ರಮವಾದರೂ ಪಶ್ಚಿಮದ ಉದಾರವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ (1955), ಮೂಜನ್ಮ (1974), ನಾವು ಕಟ್ಟಿದ ಸ್ವರ್ಗ (1970), ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದ ನಿರಾಶೆಯ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಗಾಂಧಿವಾದದ ಆಶಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲು ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋದರೂ; ಪೆಡ್ರಿಕ್ ಜೆಮಸನ್‌ನ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಥಿಯರಿ 1971ರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ‘ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ರಾಜಕೀಯವೇ’ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ‘ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ’ ‘ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು’ ‘ಚೋಮನ ದುಡಿ’ ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಲ್ಲಟಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸುಧಾರಣವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಚಿಂತನ ಕ್ರಮಗಳು ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿವೆ. ಬದುಕಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಉರಿಯಬಲ್ಲರು. ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧೋರಣೆಯ ಅರಿವಾಗುವುದು ಚೋಮನದುಡಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹರಿಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದು ಕಾರಂತರಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಾಗಿ ತೋರುವುದು ಚೋಮನ ಪಾತ್ರ ತನ್ನ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದರೂ ಮಾನವೀಯ ಅಂತಃಕರಣವಷ್ಟೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ‘ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ’ಯ ನಾಯಕ ರಾಮನ ಮೂಲಕ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಹೋರಾಟದ ಕಣಕ್ಕೆ ಮನವೊಲಿಯುವುದು ಗಾಂಧಿ ಪ್ರೇರಿತ ತತ್ವದಿಂದಲೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಬಿಸಿ ಗಾಂಧಿ ತತ್ವ

ಮೂಡಿಸಿದ ಹೋರಾಟದ ಹುರುಪುತನವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ. (1950). *ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು*. ಪು.36
- ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ. (1950). *ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಡೆಗೆ*. ಪು.49
- ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್. (2018). *ಮೆರವಣಿಗೆ*. ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ. ಪು.438
- ಕೃಷ್ಣರಾಯ ಅ.ನ. (1950). *ಅಮರ ಅಗಸ್ತ್ಯ-1950*. ಪು.79

- ಮೂಡಲಗಿರಿಯಯ್ಯ. *ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀವಾದದ ಪ್ರೇರಣೆ*. (ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಂಶೋಧನ ಕೃತಿ) ಪು.23
- ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣರಾಯ. *ಪ್ರತಿ ಸರಕಾರ*. ಪು. 03
- ನಾಗಭೂಷಣ.ಡಿ.ಎಸ್. *ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣ*. ಪು.57
- ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಜಿ.ಎಸ್. (1982) *ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ*. ಪು.87
- ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ. (2018). *ಬೆದರ್ಯದ ಉರುಳಿ*. ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ. ಪು.41
- ತ.ರಾ.ಸು. (1962). *ಬೇಲಿ ಮೇಯ್ದು ಹೊಲ*. ಭಾಗ-1. ಪು.169